

doprinos poljskom jezikoslovlju ovoga djela. On daje prvu cjelovitu formalnu obradu poljske fleksije u Hrvatskoj, a jednostavnost prikaza kroz tablice, aktualnost i paradigmatičnost oprimjerivanja vrsta riječi poljskoga jezika i njihovih oblika te dvojezična (poljska i hrvatska) terminologija uvelike doprinose visokoj kvaliteti i preglednosti ovoga udžbenika. Iako je njegova ciljana skupina čitatelja (hrvatski studenti polonistike) definirana

već samom činjenicom da udžbenik sadrži nastavne jedinice obvezatnog kolegija *Fleksija i semantika vrsta riječi*, autorica obradom i prikazom tih nastavnih jedinica otvara vrata i širem profilu čitatelja. Sasvim je sigurno da je ovaj udžbenik ne samo od didaktičke već i od velike znanstvene koristi, kako domaćim i stranim polonistima, tako i šire, domaćim i stranim slavistima, osobito u području kontrastivne lingvistike.

Nikolina Sokolić

ČASOPIS ISKRA KAO MONOGRAFSKA TEMA U KNJIZI MLADENA DORKINA

Mladen Dorkin

ČASOPIS ISKRA (1884–1887; 1891–1894)

Zadar, Matica hrvatska – Ogranak u Zadru, 2011.

Osnovicu opsežne monografije o zadarskom časopisu *Iskra*, koji je izlazio u uredništvu Nikole Šimića u drugoj polovici 19. stoljeća, 80-ih i 90-ih godina u dva navrata u trajanju od oko osam godina, čini doktorska disertacija Mladena Dorkina, zadarskoga kroatista, sveučilišnoga profesora u miru. Rezultat rada svoje današnje preokupacije autor je odlučio prezentirati u knjizi u najnovije vrijeme, premda je i ranije periodično objavljivao partikularnosti o sadržaju časopisa.

Razlozi su za izraz dobrodošlice Dorkinovoju knjizi među povjesničarima književnosti i jezika te među povjesničarima višestruki. Ponajprije, današnjem su čitatelju dostupne objedinjene i sistematizirano interpretirane brojne činjenice sa stranica časopisa: o jezičnoj politici u Hr-

vatskoj, o književnim programima i ukusima, kao i o književnoj kritici, a štošta i o lokalnoj kulturnoj i književnoj klimi iz dvotjednika koji je svojevrsna metonimija kulturne slike u zanimljivu povijesnom trenutku Dalmacije i Hrvatske. Potom, Dorkin nudi vrijednosnu analizu kompleksnoga književnog sadržaja lista utemeljenu na viđenju širega, europskoga i hrvatskog te južnoslavenskoga kulturnog i političkog konteksta u kojem se lokalne pojave mogu bolje razumjeti i različite se tematske cjeline mogu jasnije tumačiti. Primjerice, pučko-prosvjetiteljska programatska orijentacija glavnog urednika časopisa prikazana je kontrastivno u odnosu na kulturne procese u sjevernoj Hrvatskoj (uredničke politike *Vienca* i *Hrvatske vile*) i u svijetu (programatska klima fran-

cuskoga naturalizma, talijanskoga verizma, njemačkoga i ruskoga realizma, ili pak idealizma).

List je svakako zanimljiv i kao poprište proklamiranja uvjerenja da se u Hrvatskoj može nametnuti pučka kultura kao nacionalna alternativa rastućoj građanskoj kulturi, kojoj nedostaje dovoljno nacionalnoga duha, prema Šimićevu mišljenju. Stav o etnosu kao rasadištu kulture podrazumijeva i isticanje pučkoga jezika kao jezične koiné različitih regionalnih sredina, a ne samo područja Vukove Hercegovine, u odnosu na rastuće procese u standardnom jeziku, čije je živo tkivo nadraslo pučku jezičnu osnovicu. O tome urednik Šimić misli slično: da jezik ne odražava kulturni duh naroda, već dobrim dijelom naslijeđe nenarodno iz hrvatske povijesti.

Iskra prestaje biti reprezentant pučke književne klime u Dalmaciji s konca 19. stoljeća zahvaljujući brojnim prilozima Jakše Čedomila u razdoblju predmoderne, premda se i nadalje kontinuirano bavi procesima prosvjetiteljske naravi i širenja nacionalne kulture. S tim u vezi iz Dorkinova se rada razabire i zanimljiv način implementacije Kačićeva duha u kulturnu politiku lista. Naime, unekoliko se percepcija i recepcija Kačića u 19. stoljeću razlikuje od današnjega razumijevanja toga pisca prosvjetitelja iz 18. stoljeća. Kačićev duh, sudeći prema programu i sadržaju Šimićeva lista, podrazumijeva potrebu uvođenja, ali i kontrole pritjecanja elitne

svjetske kulture zbog njezina svođenja na mjeru potreba pučkoga duha, odnosno implementacije svjetskih teorijskih razmišljanja u modalitetima prosvjetiteljstva, razumljivih širokom puku. I sve to uz brigu o moralno i didaktički prihvatljivim stavovima usklađenima s religioznim pogledima urednika.

Dorkin isto tako predstavlja *Iskrin* izbor poznatijih pjesnika u Dalmaciji – kao što su, na primjer, Ljubiša, Martić, Vodopić, Pavlinović – i književnih kritičara, polemičara i teoretičara poput Jakše Čedomila Čuke, u poglavljima knjige podudarnima s tematima književnih rubrika u časopisu. Posebice bih istaknula kritičan prikaz pokušaja implementiranja verizma u pučku crticu, kao specifičnu podvrstu književne vrste, kojom bi se, kako je urednik držao, najbolje osvijetlio duh seoske sredine i narodnog čovjeka. Takav je program oblikovao skupinu danas uglavnom nepoznatih autora koja se, skupa s *Iskrom*, ugasila na književnom zadarskom nebu.

Dakle, Mladen Dorkin prvi je kod nas uočio kulturnu vrijednost *Iskre* i sustavno je analitički pročitao. Književna je povijest tako dobila knjigom o *Iskri* pitko i zanimljivo štivo odanoga učenika Miroslava Čabrajca i Ive Frangeša koje se čita sa zanimanjem i glatko poput povijesne proze o slici Dalmacije s konca 19. stoljeća. No, dobili smo i štivo koje u mnogome pomaže razumjeti i današnji zadarski lokalni duh, ponešto različit od duha kulturne klime ostalih dalmatinskih gradova.

Divna Mrdeža Antonina